

ויש מפרשים, שהחידוש בכך שחייב על הדם אחת ועל החלב אחת, שצריך להביא קרבן על אכילת דם בנפרד ועל אכילת חלב בנפרד ולא די בקרבן אחד על שניהם, ואף שכל עבירותיו נעשו בשגגה אחת שהרי תינוק שנשבה הוא שאינו יודע מאומה (תוס' רא"ש, פני יהושע), כיון שבאמת שוגג הוא בשתי שגגות, שהרי אינו יודע מאיסור דם וכן אינו יודע מאיסור חלב, אבל אדם ששגג שגגה אחת ומחמתה עבר שני עבירות, וכגון שסבר שמוותר לאכול ספק איסור ומחמת כן אכל ספק דם וספק חלב, יתכן ודי לו בקרבן אחד על שתי עבירותיו שהרי נעשו בשגגה אחת (רש"י כריתות יז, ב ד"ה אכל). ויש אומרים, שגם אדם זה צריך להביא שני קרבנות, שכל חטא וחטא מחייב קרבן בפני עצמו אפילו שהשגגה שלו אחת היא (מצפה איתן כריתות ב, א ד"ה בא"ד קודש, מרחשת א, יג ב).

וְעַל עֲבוּדָה יִזְרָה אַחַת, ודין זה שייך רק בתינוק שנשבה לבין הגויים, אך גר שנתגייר ולא נודע לו איסור עבודה זרה, לא חלה גירותו ואינו נחשב כישׂראל, כמבואר בתוס' (להלן עב, ב ד"ה עד כאן), אך מסתימת לשון רש"י כאן משמע שדין זה נאמר גם על גר שנתגייר, ולדבריו צריך לומר שבשביל להתגייר די בכך שידוע שהקדוש ברוך הוא ברא את העולם והוא אחד יחיד ומיוחד, ואף שלא הודיעו לו שאסור לעבוד לצבא השמים ולמלאכים (דברות משה סד, יא, וראה שם שהארץ בזה).

אָמַר לו הֲנִי וְכָל שִׁבְן שְׁהוֹסַפְתָּ, ומההיקש למזיד למדנו שגם כשיודע שמעשה זה אסור, נחשב עדיין כשוגג ומביא קרבן חטאת, באופן שלא יודע שחייבים קרבן על עבירה זו כמבואר בסמוך (ט, א), אך שוגג רגיל ששכח שהמעשה אסור, חייב להביא קרבן אפילו שאינו דומה למזיד, כיון שההיקש אינו בא להשמיע דין שהוא נגד המשמעות הפשוטה של הפסוק, אלא ההיקש ממעט רק תינוק שנשבה מחיוב קרבן, כיון שלא היתה לו ידיעה כלל (תוס' רא"ש, וראה בתוס' ד"ה כל שכן). ויש מפרשים, שההיקש למזיד אינו בא למעט כלל שוגג מחיוב קרבן, אלא רק לרבות שגם כשיודע שהדבר אסור חייב להביא קרבן [אם אינו יודע שמביאים קרבן על עבירה זו], והטעם שתינוק שנשבה פטור מקרבן אינו בגלל ההיקש, אלא משום שהתורה קראה לשוגג חוטא וכפי שקראה למזיד [כמבואר להלן בסמוך], ומסתבר שתינוק שנשבה שהוא אנוס אינו בכלל חוטא ופטור מקרבן (פני יהושע וחוט המשולש [להגר"ח מוולאז'ין] יג בדעת רש"י, וכע"ז ברמב"ן וברשב"א). ויש שפירש, שלמונבז שוגג חייב בקרבן רק כשיודע שהדבר אסור ושגג בקרבן, אך כששכח את האיסור, לדעת מונבז אינו חייב בקרבן, שהרי אינו דומה למזיד (רבינו חננאל).

אָנֹכִי דְאִמְרִינָן כְּמוֹנְבִז בשני הדינים שחידש, א, שתינוק שנשבה פטור מקרבן. ב, שגם כשיודע שמעשה זה אסור הוא, חייב בקרבן (תוס'), ולביאור שמונבז פטור מקרבן גם בשוגג רגיל ששכח את האיסור, רבי יוחנן וריש לקיש אינם מודים לו בזה אלא סוברים כמותו רק שתינוק שנשבה פטור מקרבן (רבינו חננאל).

אָבָל לֹא שִׁכְחָה מַאי, חַיִּיב עַל כָּל מְלָאכָה וּמְלָאכָה, ונעמיד את הפסוק שמלמד שחייב על כל אב מלאכה ומלאכה, בין כששכח שהיום שבת, ובין כששכח שמלאכות אלו אסורות בשבת (תוס' ישנים), והטעם שגם בשגגת שבת חייב על כל מלאכה ומלאכה הוא, שכיון שידוע עיקר שבת וידוע שמלאכה זו אסורה בשבת, ידיעה זו נחשבת כידיעה במקצת לחלק בין מלאכה למלאכה, אף שאינו יודע כלל שהיום שבת (שפת אמת).

תֵּינוּק שֶׁנִּשְׁבָּה בֵּין הַנְּקָרִים וְכִי, קַהֲכִיר וְלִבְסוּף שִׁכַּח דְּמִי וְחַיִּיב, והתנא הוצרך להשמיע שבהכיר ולבסוף שכח חייב חטאת אחת, שאם היה משמיע דין זה בתינוק שנשבה, היינו סוברים שבהכיר ולבסוף שכח חייב חטאת על כל שבת ושבת, ולא די לו בקרבן אחד על כל השבתות (רש"י, וראה בתוס' שביאר באופן נוסף), והמשנה לא הוצרכה להשמיע שתינוק שנשבה אינו פטור מקרבן, שלפי רב ושמואל דין זה פשוט הוא ואין צורך להשמיעו (תוס' רא"ש, ריטב"א המיוחס לר"ן בשם הרא"ה, ובכן מיישבים את קושיית תוס'). ויש מפרשים, שלתירוץ הגמ' מה שנקטה המשנה 'הידוע עיקר שבת', כולל גם הכיר ולבסוף שכח וגם תינוק שנשבה (רמב"ן בע"א, רשב"א).

אָבָל תֵּינוּק שֶׁנִּשְׁבָּה בֵּין הַנְּקָרִים וְגַר שֶׁנִּתְגַּיֵּר לְבֵין הַנְּקָרִים פְּטוּר, כיון שאומר מותר אונס הוא ופטור מקרבן (רש"י), ואומר מותר נחשב כאנוס רק כשלא שמע את האיסור מעולם כתינוק שנשבה וכגר שנתגייר לבין הגויים, אבל אם ידע את האיסור ושכחו, סוברים רבי יוחנן וריש לקיש שחייב להביא קרבן משום שאינו נחשב כאנוס אלא כשוגג בעלמא (חוט המשולש [להגר"ח מוולאז'ין] יג), כיון שאם היה שם לב למעשיו היה נזכר שמעשה זה הוא מעשה אסור (דברות משה סד, ט). ויש שפירש, שהדין שתינוק שנשבה פטור מקרבן נלמד מגזירה שוה, וכדעת מונבז בסמוך [והטעם שאינו פטור מצד אונס התבאר לעיל בע"א] (תוס').

וְחַיִּיב עַל הַדָּם אַחַת וְעַל הַחֵלֶב אַחַת, והוצרכו חכמים לחדש שחייב על הדם אחת ועל החלב אחת, ללמדנו שתינוק שנשבה שאכל דם או חלב שהתבשלו בכמה סוגי בישול, מביא קרבן אחד על שני הסוגים, אך אדם רגיל שהתחלפו לו שני סוגי חלב בשתי חתיכות שומן, לדעת רבי יהושע (להלן עא, א) מביא קרבן על כל סוג וסוג (תוס' ריטב"א). והטעם, שדינו של רבי יהושע הוא רק כששגג בשתי שגגות וכגון שהתחלפו לו שתי חתיכות חלב בשתי חתיכות שומן, שמעיקר הדין צריך להביא שני קרבנות אלא שחידשה תורה שכיון שנעשו בהעלם אחד די לו בקרבן אחד, ובמקרה זה סובר רבי יהושע שכשהם שני סוגים אינם מצטרפים וצריך להביא קרבן על כל עבירה ועבירה, אבל תינוק שנשבה שאינו יודע כלל איסור חלב, מעיקר הדין חייב רק קרבן אחד על כל אכילותיו, ולכן גם כשאכל שני סוגי חלב די לו בקרבן אחד (חי' רבי אריה לייב מאלץ ב, נו, חזון יחזקאל כריתות ב, ח).